

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Teze diplomové práce

**Srovnání rozsahu úlev u daní z příjmů fyzických osob
v ČR a zemích OECD**

Mlčáková Renata

© 2014 ČZU v Praze

Srovnání rozsahu úlev u daní z příjmů fyzických osob v ČR a zemích OECD

Souhrn

Tato práce je zaměřena na problematiku daňových úlev u daně z příjmů fyzických osob v České republice a vybraných zemí OECD. Teoretická část charakterizuje typy daňových úlev v České republice a následně i ve čtyřech vybraných zemích OECD. V analytické části je pro Českou republiku nejprve provedena analýza vlivu daňových úlev na poplatníkovu daň a poté na státní rozpočet. Analytická část také obsahuje odhad kvantifikace daňových úlev daně z příjmů fyzických osob v České republice. Součástí této části je analýza vzájemných vztahů mezi daňovou povinností a konkrétními daňovými úlevami. Následně je provedena komparace systému daňových úlev České republiky s vybranými zeměmi OECD. V závěru práce je předložen vlastní návrh na možné úpravy zákona o dani z příjmů fyzických osob v České republice.

Klíčová slova: daňové úlevy, daňové odpočty, poplatník daně z příjmů, mzdy, OECD, Česká republika, základ daně, daň z příjmů fyzických osob, nestandardní odpočty, standardní odpočty, slevy na dani, daňová povinnost

Cíle a metodika práce

Cílem diplomové práce je srovnání daňových úlev u daní z příjmu fyzických osob v České republice a vybraných států OECD (z hlediska typu, druhu, množství, výše a struktury poskytovaných úlev) a jejich vlivu na daňové zatížení poplatníka. Prvotním záměrem práce je zjistit, jaký vliv mají daňové úlevy na daňové zatížení poplatníka v České republice. Za daňové úlevy jsou považovány odpočty od základu daně, nezdanitelné částky základu daně, slevy na dani a též úlevy ve formě nulového pásma daně, pokud tedy existují. Dílčím cílem diplomové práce je zjistit, jaký vliv mají jednotlivé daňové úlevy na daňové výnosy daně z příjmu fyzických osob plynoucí do státního rozpočtu. A v případě zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných najít možná ponaučení z vybraných států, jak dosáhnout vyšších výnosů daně z příjmů do státní pokladny.

První teoretická část práce je věnována vymezení daňového systému České republiky, a to zejména dani z příjmu fyzických osob a jejím úlevám. Tato část je věnována vývoji daňových úlev v ČR od roku 1993. Práce shrnuje výčet jednotlivých konstrukčních prvků daně z příjmů fyzických osob, zaměřené na příjmy ze závislé a podnikatelské činnosti. Na základě analýzy sekundárních zdrojů dat je pak možné vymezit daňové systémy ve vybraných zemích OECD a taktéž popsat daňové úlevy na dani z příjmu fyzických osob. Mezi vybrané státy patří tři země Beneluxu a Rakousko. Důvody pro výběr těchto států jsou specifikovány v příloze č. 3.

Vliv daňových úlev na daňové poplatníky je vyjádřen pomocí modelu průměrného poplatníka, kde je vypočítán rozdíl mezi daňovou povinností poplatníka při existenci daňové úlevy a naopak. Dle tohoto modelu lze poté vypočítat, kolik by na dani uspořila průměrná populace. Pomocí zvolené „metody ušlých příjmů“ pro měření daňových úlev je vyčíslen celkový ušlý příjem, resp. daňová úleva pro Českou republiku v roce 2013, podle dat zpracovaných Finanční správou ČR od poplatníků podávajících daňová priznání. Získaná data jsou následně přepočítána na celou ekonomiku ČR a tím je vyčíslena celková daňová úleva. V závěru práce jsou využity statistické metody (primárně korelace) při zkoumání vztahů mezi základními typy úlev a státními výnosy daně z příjmu fyzických osob. Jinými slovy se jedná o zkoumání vzájemných závislostí mezi celkovou daňovou povinností a jednotlivými úlevami v České republice. K výpočtu korelačních koeficientů je využit statistický software Statistica. Hodnota jednotlivých korelačních koeficientů se pohybuje v intervalu $<-1;1>$ a je jimi určována míra vzájemné závislosti mezi proměnnými. Pro analýzu jsou využita data pro rok 2008 - 2013. Jako koeficienty s těsnou vzájemnou závislostí jsou označeny ty, jejichž hodnoty dosahují rozmezí 0,7 - 1,0. Dále je použita metoda komparativní analýzy pro porovnávání daňových úlev mezi Českou republikou a zeměmi OECD, ze které lze odvodit možné ponaučení České republiky v daňové oblasti. Celá práce vychází především z dat Českého statistického úřadu, OECD, Finanční správy ČR a Ministerstev financí jednotlivých států.

Výsledky a závěr

Na základě literární rešerše bylo možné provést teoretické porovnání mezi daňovými úlevami daně z příjmů fyzických osob z vybraných států a těmi z České republiky. Dle komparace bylo zvoleno několik teoretických doporučení pro ČR, kterými by se mohla od ostatních států inspirovat v rámci daňového zákona. Ve své podstatě jde především o fakt, že ČR má jedny z nejvyšších paušálních výdajů, které výrazně snižují státní výnos DPFO u OSVČ. V ostatních státech tak vysoké paušální výdaje nebyly zjištěny, pohybují se mezi

3 % - 28,7 %. V Nizozemí a Lucembursku paušální výdaje nevyužívají vůbec. Závěrem tedy není doporučení vedoucí k úplnému zrušení této výhody, především z důvodu potřeby podpory malých a středních živnostníků, ale pouze její snížení. Tak, aby pro osoby samostatně výdělečně činné bylo nadále výhodné využívat tyto výdaje, ale zároveň aby se zvýšil výnos z této daně plynoucí do státního rozpočtu. Dalším teoretickým doporučením je možnost zavedení úlevy týkající se zaměstnanců dojíždějících do zaměstnání. V ČR existuje 21 % zaměstnanců, kteří dojíždí do zaměstnání. Ve všech vybraných státech existuje pro takové zaměstnance daňové zvýhodnění v různých formách. Každý stát má jiný výčet daňových úlev, proto byly jako doporučení vybrány pouze takové, které jsou aplikovatelné pro Českou republiku.

Na základě provedené analýzy modelace průměrného poplatníka bylo možné určit vliv jednotlivých daňových úlev na daňovou povinnost poplatníka. Z analýzy vyplývá, že největší vliv na snížení daňové povinnosti mají odčitatelné položky od základu ve formě zaplacených úroků z úvěrů na bydlení. Velmi významnou roli hraje také základní sleva na poplatníka, kterou je možné uplatnit téměř vždy. V nejvýhodnější pozici jsou poplatníci, kteří mají v péči nezaopatřené děti. A proto se dá toto zvýhodnění považovat za další významnou daňovou úlevu. Průměrný poplatník v ČR zcela nevyužívá maximálně možnost všech daňových úlev. Například pomocí darů na veřejně prospěšné účely či příspěvků na životní pojištění by poplatníci mohli ještě více optimalizovat svou daňovou povinnost. Závěrem lze říci, že odpočty úroků z úvěrů na bydlení a daňové zvýhodnění na dítě mají největší vliv na daňové zatížení poplatníků.

Z dat získaných analýzou podaných daňových přiznání bylo možné vyhodnotit, že nejvíce poplatníků využívá odpočty, jako jsou úroky z úvěrů na bydlení a zaplacené příspěvky na životní pojištění. Mezi nejčastěji uplatňované slevy patří základní sleva na poplatníka a daňové zvýhodnění na péči o nezaopatřené dítě. Zároveň byl vypočítán dopad existence daňových úlev do státního rozpočtu. Pomocí metody ušlých příjmů bylo odhadnuto, že vlivem existence daňových úlev nebylo u poplatníků podávajících daňová přiznání v roce 2013 odvedeno 41 % daňové povinnosti celkem, tj. výše povinnosti při neexistenci daňových úlev. Dá se konstatovat, že výše ušlých příjmů státu je tedy 41 % a stát by měl vybrat od čtvrtiny všech poplatníků zbylých 59 %. V této analýze se nekalkulovalo s nedoplatky na dani, pouze s ušlými příjmy spojenými s existencí daňových úlev. Odhad celkové daňové úlevy činil 219 mld. Kč, tj. 60 % z povinnosti při neexistenci daňových úlev v roce 2013.

Z vyhodnocených dat získaných korelační analýzou byl učiněn závěr, který poukazuje na to, že vzájemná závislost mezi celkovou daňovou povinností ekonomiky ČR a daňovými úlevami byla prokázána u čtyř úlev na dani. Vysoká korelace byla zjištěna u odpočtů příspěvků na penzijní připojištění a odborovým organizacím, slevě na vyživovanou manželku a částečného invalidního důchodce. U příspěvků na penzijní připojištění a slevy na vyživovanou manželku je prokázáno, že poskytovaná úleva snižuje daňový výnos z daně příjmů fyzických osob. U zbylých dvou úlev naopak frekvence uplatnění těchto zvýhodnění nemá dopad na snížení daňového výnosu.

Seznam použitých zdrojů

- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Dojížděka do zaměstnání a škol podle Sčítání lidu, bytů a domů 2011. In: ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD[online]. [cit. 2014-11-18]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/p/22000-13>
- FOOKES, Craig. *Spending through the Tax System: Tax Expenditures*. New Zealand: New Zealand Treasury, 2009.
- JAREŠ, Martin. *Daňové úlevy v České republice*. Praha, 2010. Disertační práce. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta účetnictví a financí. Vedoucí práce Prof. Ing. Květa Kubátová, CSc.
- OECD. Austria. In: *Taxing Wages 2014* [Paris]: OECD, 2014, s. 195–205. ISBN 978-9264209176. Dostupné také z: doi: 10.1787/tax_wages-2014-en
- OECD. Belgium. In: *Taxing Wages 2014* [Paris]: OECD, 2014, s. 207–217. ISBN 978-9264209176. Dostupné také z: doi: 10.1787/tax_wages-2014-en
- OECD. Luxembourg. In: *Taxing Wages 2014* [Paris]: OECD, 2014, s. 391–399. ISBN 978-9264209176. Dostupné také z: doi: 10.1787/tax_wages-2014-en
- OECD. Netherlands. In: *Taxing Wages 2014* [Paris]: OECD, 2014, s. 411–424. ISBN 978-9264209176. Dostupné také z: doi: 10.1787/tax_wages-2014-en
- ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SD, odraz ekonomické krize v daňové politice EU, zdanění finančního sektoru*. 6. aktualiz. a přeprac. vyd. včetně CD. Praha: Linde Praha, 2013, 386 s. ;. ISBN 978-80-7201-925-0.
- VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2012*. 11. aktualiz. vyd. Praha: 1. VOX, 2012, 368 s. Ekonomie (1. VOX). ISBN 978-80-87480-05-2.
- VANČUROVÁ, Alena. *Zdanění osobních příjmů*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2013, 427 s. ISBN 978-80-7478-388-3.